

Ku doświadczeniu wiary

Księga dedykowana
Księdzu Profesorowi Andrzejowi Offmańskiemu
w 70. rocznicę urodzin
i 40. rocznicę pracy naukowo-dydaktycznej

Redakcja naukowa
Krzysztof Kantowski
Wojciech Lechów

Recenzent:

ks. prof. UKSW dr hab. Stanisław Dziekoński

Na okładce:

Krucyfiks z kościoła Świętej Trójcy w Sanktuarium Fatimskim

Fragment rękopisu z Qumran (fot. ks. A. Offmański)

Autorzy zdjęć:

zdjęcie portretowe ks. prof. A. Offmańskiego – J. Giedrys,

pozostałe zdjęcia: J. Giedrys, A. Iwankiewicz, ks. A. Supłat

Skład komputerowy i korekta:

Barbara Fijał

Projekt okładki:

Agnieszka Wołoncewicz

Druk i oprawa:

GARMOND

Oficyna Wydawnicza

ISBN 978-83-89250-97-1

Wydział Teologiczny Uniwersytetu Szczecińskiego

ul. Papieża Pawła VI nr 2

71-459 Szczecin

tel./fax 91/444-14-51

e-mail: thfac@univ.szczecin.pl

<http://www.us.sz>

KATECHEZA MAŁŻONKÓW I RODZICÓW W POLSCE

Pierwsze doświadczenia ludzkie i religijne człowiek gromadzi w rodzinie, ale wiemy, że małżeństwo i rodzina – wedle zamysłu Bożego – nie mają dziś dobrej prasy ani w literaturze, ani w mass mediach. Tabloidy prześcigają się, aby pokazać zdjęcia i podać wiadomości z trzeciego czy czwartego ślubu kolejnego celebryty. Politycy rozważają jak zalegalizować nieformalne związki, a komunie świętą przyjmują ci, którzy publicznie deklarują poglądy niezgodne z nauczaniem Kościoła. To jest powszechnie znana *antykatecheza*. Problem powstaje, gdy sama wspólnota wierzących nie wierzy w katechezę i myśli, że wprowadzenie kolejnego rodzaju poradnictwa uratuje rodzinę katolicką. Kierunek nauki o rodzinie na wydziałach teologicznych i różne diecezjalne studia o rodzinie wypełniony są poradnictwem wszelkiego rodzaju. Często przedmiot *Katecheza w rodzinie* zamienia się na *Obrzędowość w rodzinie*. Czy można do tej sytuacji odnieść słowa Benedykta XVI: „Zdarza się obecnie dość często, że chrześcijanie bardziej troszczą się o konsekwencje społeczne, kulturowe i polityczne swego zaangażowania, myśląc, że wiara wciąż jest oczywistą przesłanką życia wspólnego. W rzeczywistości, założenie to nie tylko przestało być oczywiste, ale często bywa wręcz negowane” (PF 2). Ten artykuł jest próbą odpowiedzi na pytanie, jak i gdzie jest prowadzona katecheza małżonków i rodziców w Polsce i jak należy ją rozumieć.

1. Katecheza – wyznaniem wiary w moc słowa Bożego

Katecheza jest jedną z podstawowych form posługi słowa w Kościele. Rodzina zawsze była – i mimo wszelkich trudności nadal pozostaje – podstawowym *miejscem katechezy*¹. Pierwszymi nauczycielami wiary dzieci są rodzice. To oni po-

---

¹ Miejsca katechezy (de locis catecheseos) – chodzi o wyrażenie klasyczne w katechezie, zob. CT 67a, DOK 255.

przez swój przykład i słowo przygotowują dzieci również do założenia rodziny chrześcijańskiej. Rola Kościoła jest pomocnicza i polega na przypominaniu oraz wspomaganie podjęcia zadań wychowania katolickiego dzieci i młodzieży przez rodziców. Jest kwestią ogólnie znaną, że rodzina dzisiejsza jest dość ograniczona w swoich oddziaływaniach wychowawczych, gdyż straciła dużo ze swej tradycyjnej zdolności socjalizacyjnej, jak również dlatego, że znajduje się w sytuacji kryzysu i przeżywa liczne trudności. Kościół poprzez odczytywanie znaków czasów podjął wysiłek opracowania różnych form przygotowania do małżeństwa i życia w rodzinie. Obejmuje on trzy etapy: przygotowanie dalsze, bliższe i bezpośrednie. Jednak w sytuacji kryzysu rodziny oraz kryzysu wychowania szkolnego – bez odpowiedniej katechezy we wspólnocie wierzących – może ono pozostać na poziomie ogólnych nieprzyswojonych wiadomości intelektualnych czy wskazań poradniczych.

Zmianie uległa również sama koncepcja katechezy, która do niedawna cały wysiłek koncentrowała na katechezie dzieci i młodzieży². Wraz z rozwojem katechezy dorosłych wzrasta przekonanie, że dorosły jest podmiotem katechezy w ciągłym rozwoju³. Cel ogólny katechezy małżonków i rodziców pozostaje niezmienny – jak pozostałych uczestników katechezy – nabywać postawę nawracania się do Pana. Katecheza dorosłych pomaga w otwieraniu serca na tajemnicę jego wielkości i łaski Pana poprzez szczere nawrócenie się do Niego i braci. Katecheza zaprasza do rozpoznania i przyjęcia Jego wyzwania oraz Jego zbawczego planu w życiu małżeńskim i rodzinnym, które ma być godne Boga i wypełnione pragnieniem osiągnięcia świętości. Katecheza pobudza do wiernego kroczenia za Jezusem i pomaga w ocenie – na podstawie światła wiary – doświadczeń osobistych, małżeńskich, rodzinnych, społecznych i duchowych.

Motywy rozwoju katechezy małżonków i rodziców należy upatrywać w przemianach posoborowych związanych z dowartościowaniem wiernych świeckich i jasną opcją duszpasterską, że „przyszłość ludzkości idzie przez rodzinę” (FC 86). Motywy związane są również ze zmianą uwarunkowań społeczno-kulturowych życia małżonków i rodziny oraz licznych zagrożeń dla rozwoju

² A. Kiciński, *Katecheza dorosłych w procesie budowania Kościoła dojrzałego*, w: K. Misiaszek, J. Stala (red.), *Katecheza dorosłych*, Tarnów 2009, s. 417-428.

³ A. Kiciński, *Dorosły jako podmiot Katechezy*, w: K. Misiaszek (red.), *Katecheza dorosłych we wspólnocie Kościoła*, Warszawa 2002, s. 141-158.

wiary jak: sekularyzacja i dechrystianizacja życia rodzinnego, postmodernizm i prywatyzacja wiary. Katecheza małżonków i rodziców jako fundamentalna część katechezy dorosłych stale towarzyszy dorosłemu w odkrywaniu zamysłu Bożego względem małżeństwa i rodziny oraz wskazuje możliwości wypełnienia podstawowych zadań rodziny chrześcijańskiej. W Polsce katecheza małżonków i rodziców rozwija się zasadniczo w trzech obszarach: w parafii, w nowych ruchach i stowarzyszeniach religijnych oraz w mediach.

2. Katecheza małżonków i rodziców w parafii

Parafia jest niewątpliwie najbardziej znaczącym miejscem, w którym formułuje się i żyje wspólnota chrześcijańska, złożona w większości z małżonków i rodziców. Jest ona, ponad to, zwyczajnym środowiskiem, w którym rodzi się i wzrasta wiara. Stanowi więc odpowiednią przestrzeń wspólnotową, by realizowana w niej posługa Słowa była równocześnie nauczaniem, wychowaniem i żywym doświadczeniem. Realizowana jest zasadniczo w trzech formach jako: katecheza głoszona przed sakramentami, katecheza związana z realizacją funkcji przepowiadania w parafii oraz katecheza związana z działalnością poradnictwa rodzinnego w parafii.

Pierwszorzędną okazją do katechezy rodziców jest ich prośba skierowana do wspólnoty o chrzest dziecka. Chrzest, tak jak każdy sakrament, jest sakramentem wiary. Może go przyjmować tylko ten, kto uwierzył w Jezusa Chrystusa jako Zbawiciela, pragnie żyć według Jego Ewangelii i nauczania Kościoła⁴. W Polsce nie można już zakładać, że rodzice proszący o chrzest na pierwszym miejscu stawiają sprawy wiary⁵. Stąd katechezy skierowane do rodziców i rodziców chrzestnych mają im pomóc znaleźć odpowiedź na pytanie po co człowiekowi chrzest. Katechezy służą rodzicom, aby odkryli i przyjęli głęboko do serca, że dzieciom udziela się chrztu w wierze Kościoła wyznawanej publicznie. Katecheza ma przypomnieć im własny chrzest, przygotować ich do wyrzeczenia się grzechu i wyznania wiary w Boga Ojca, Jezusa Chrystusa, Ducha Świętego

⁴ Cz. Krakowiak, *Udział rodziców w przygotowaniu do sakramentów inicjacji chrześcijańskiej*, w: J. Stala, E. Osewska (red.), *W poszukiwaniu katechezy rodziców. Studium teoretyczno-empiryczne*, Tarnów 2007, s. 164-168.

⁵ Z. Kiernikowski, *Wprowadzenie*, w: Z. Kiernikowski (red.), *Wierzysz, przyjmij chrzest. Katechezy dla rodziców i rodziców chrzestnych*, Siedlce 2010, s. 6.

i święty Kościół powszechny. Spotkania te ukazują również, że wkrótce po chrzcie rodzice stają się podmiotem katechezy, bowiem przyjmują obowiązek codziennego wychowania go w wierze Kościoła i troskę o coraz lepsze jej poznanie oraz doprowadzenie do następnych sakramentów.

Drugim ważnym etapem katechezy rodziców jest ich udział w przygotowaniu dziecka do Pierwszej Komunii Świętej. *Zalecenia duszpasterskie Episkopatu Polski w związku z Dyrektorium o Mszach świętych z udziałem dzieci*⁶ zobowiązuje duszpasterzy i rodziców do dobrego przygotowania dzieci do uczestnictwa we Mszy zarówno przez katechezę, jak i celebracje liturgiczne, które powinny być związane z całym wychowaniem i wdrażaniem do obowiązków ogólnoludzkich i chrześcijańskich. W specjalnych konferencjach duszpasterze i katecheci mają wskazać na znaczenie wspólnej modlitwy w rodzinie. Ukazywana ma być prawda, że rodzina zawsze była – i mimo wszelkich trudności nadal pozostaje – tym ludzkim środowiskiem, pierwszym i podstawowym, do którego Bóg przychodzi przez wielkie sakramenty naszej wiary. Małżonkowie, którzy dają ludzkie życie swoim dzieciom tu, na ziemi, zapraszają do ich serc Dawcę życia wiecznego. Pierwsza Komunia Święta poprzedzona jest przyjęciem przez dzieci, także po raz pierwszy, sakramentu pokuty i pojednania⁷. Katecheza rodziców ma podkreślić, że udział rodziców w przygotowaniu do tych dwóch sakramentów polega również na tym, że nauczą dziecko odróżniać dobro od zła, czyli przekażą mu właściwą hierarchię wartości zgodnie z nauką Chrystusa i Kościoła.

Katecheza małżonków i rodziców związana z realizacją funkcji przepowiadania w parafii⁸ obejmuje dwa aspekty: pomoc w kształtowaniu życia religijnego w obrębie rodziny oraz wsparcie apostolatu rodziny w świecie współczesnym. Katecheza powinna wyjaśniać i wprowadzać w korzystanie ze środków, które służą w realizacji tego celu. Są nimi: słuchanie słowa Bożego, udział

⁶ *Zalecenia duszpasterskie Episkopatu Polski w związku z Dyrektorium o Mszach świętych z udziałem dzieci*, w: J. Miazek (red.), *To czynicie na moją pamiątkę. Eucharystia w dokumentach Kościoła*, Warszawa 1987, s. 236-240.

⁷ P. Mąkosza, *Formacja sumienia w przygotowaniu do pierwszej spowiedzi i Komunii Świętej*, w: J. Stala (red.), *Eucharystia – pokuta i pojednanie w katechezie*, Kielce 2007, s. 177-193; M. Zając, *Wychowanie eucharystyczne dziecka przygotowującego się do I Spowiedzi i Komunii świętej*, „Currenda” 155(2005) nr 3, s. 340-360.

⁸ R. Kamiński, *Parafia miejscem realizacji duszpasterstwa*, w: R. Kamiński (red.), *Teologia pastoralna t. 2*, Lublin 2002, s. 60-68.

w Eucharystii, korzystanie z sakramentu pokuty i pojednania, celebrowanie liturgii życia rodzinnego, przygotowanie do odwiedzin duszpasterskich rodziny (nowe oblicze tradycyjnej kolędy), obchodzenie rocznic, uczestnictwo w pielgrzymkach, rekolekcjach i dniach skupienia, zachowanie polskich tradycji związanych ze świętami (zwłaszcza Wigilia Bożego Narodzenia)⁹. Bez katechezy korzystanie z tych środków może pozostać na poziomie rytualnych obrzędów. Są to jednak relacje obustronne, np. bez katechezy liturgia staje się pewnego rodzaju magią, natomiast katecheza bez liturgii staje się indoktrynacją¹⁰.

Katecheza kształtuje w duchu chrześcijańskim małżeństwa i rodziny, które powinny stać się wspólnotą ewangelizującą we własnym gronie, w środowisku pracy, w Kościele i w państwie. Katecheza w parafii ma uwrażliwić na osoby będące w trudnej sytuacji: biednych, bezdomnych, chorych, niepełnosprawnych, uzależnionych, starych. Miłość małżeńska do Chrystusa powinna się wypowiadać przez odniesienie do drugiego człowieka, którego można spotkać i pomóc mu swojej parafii. Liczne katechezy głoszone w *Tygodniu Miłosierdzia*, czy przy innych okazjach ukazują, że troska Kościoła o te osoby wynika z wierności przykładowi i nauczaniu swego Założyciela. Jezus Chrystus w pierwszej kolejności otaczał szczególną opieką cierpiących, darząc ich w swojej posłudze miłosierdziem i miłością oraz ukazując w nich moc Odkupienia, która obejmuje człowieka w jego jedyności i pełni. Przez słowa i czyny dawał poznać, że zepchnięci na margines, poszkodowani, biedni, cierpiący i chorzy byli uprzywilejowanymi adresatami orędzia Dobrej Nowiny Królestwa Bożego. Tak ukształtowani i zaangażowani w posługę charytatywną małżonkowie będą wiarygodnymi świadkami ewangelii wobec wyzwań, które stawia współczesny świat.

Wiele małżeństw już na początku wspólnej drogi małżeńskiej doświadcza licznych trudności. Inne przechodzą kryzysy na różnych etapach swojego życia. Niezastąpioną pomocą jest działalność parafialnych poradni małżeńsko – rodzinnych, które różnią się od innych poradni psychologicznych zwłaszcza

---

⁹ B. Mierziński, *Rodzin Duszpasterstwo*, w: R. Kamiński (red.), *Leksykon teologii pastoralnej*, Lublin 2006, s. 741; zob. także: W. Śmigiel, *Uczestnictwo wiernych świeckich w budowaniu Kościoła-wspólnoty*, Lublin 2010, s. 252-267.

¹⁰ A. Kiciński, *Katecheza i liturgia*, „Roczniki Teologiczne” 54(2007) z. 6, s. 117-128; H. Słotwińska, *Związki katechetyki z liturgiką*, w: A. Kiciński (red.), *Katechetyka i katecheza u progu XXI wieku*, Poznań 2007, s. 86-101.

obecnością katechezy. Katecheza w poradniach parafialnych ukazuje prymat łaski sakramentu małżeństwa przed innymi ludzkimi rozwiązaniami. Uwzględniając dorobek różnych dziedzin zdrowej nauki ukazuje, że źródłem łaski sakramentu małżeństwa jest Chrystus. To On pozostaje z nimi, daje im moc pójścia za Nim i wzięcia na siebie swojego krzyża, podnoszenia się po upadkach, przebaczenia sobie wzajemnie i wzajemnego noszenia swoich ciężarów. Katecheza ukazuje również różne sprawdzone drogi budowania Kościoła domowego i osiągania świętości w małżeństwie i rodzinie.

3. Katecheza małżonków i rodziców w ruchach

Katecheza małżonków i rodziców we wspólnocie nabrała szczególnego znaczenia w okresie posoborowym wraz z postępującym rozwojem grup, ruchów i stowarzyszeń¹¹. Wiele wspólnot, bądź ich gałęzi prowadzi dla nich katechezę, której celem jest dążenie do świętości poprzez osobisty rozwój każdego z małżonków (np. Ruch Światło-Życie, Equipes Notre-Dame w Polsce). Inne wspólnoty wprost prowadzą formację małżeństw dla wzrostu samego małżeństwa wspólnie z Bogiem (np. Wspólnota Chemin Neuf ze swoją misją Kana).

Punktem wyjścia działalności wspólnot jest katechetyczny charakter ewangelizacji małżeństw i rodzin. Nie wchodząc w szersze rozważania dotyczące rozróżnienia poszczególnych etapów jak ewangelizacja, katecheza i nowa ewangelizacja wspólnoty proponują mniej lub bardziej spójny model katechezy katechumenalnej. Katechetyczne założenia nowych wspólnot podkreślają, że ich formacja religijna odróżnia ją od form poradnictwa rodzinnego, od psychoterapii czy tradycyjnych rekolekcji (zob. np. założenia ruchu rekolekcyjnego Spotkania Małżeńskie).

Specyficznym rysem pierwszych katechez skierowanych do małżonków i rodziców jest głoszenie kerygmatu chrześcijańskiego (np. Droga Neokatechumenalna). W wielu wspólnotach ukazywane jest małżeństwo w zamyśle Bożym. Katechezy podkreślają, że Bóg, który stworzył człowieka z miłości, powołał go także do miłości, która jest podstawowym i wrodzonym powołaniem każdej istoty ludzkiej. Głoszone jest Słowo Boże które stwierdza, że mężczyzna

¹¹ H. Wrońska, *Katecheza a małe grupy szkolne i parafialne*, Lublin 2007; A. Kiciński, *Ruchy w służbie Kościoła*, w: M. Boruc (red.), *Nowa Wiosna w Kościele*, Siedlce 1999, s. 87-97.

i kobieta zostali stworzeni wzajemnie dla siebie: „nie jest dobrze, żeby mężczyzna był sam”. Bóg daje mu niewiastę, „ciało z jego ciała”, tzn. istotę równą mu i bliską. „Dlatego to mężczyzna opuszcza ojca swego i matkę swoją i łączy się ze swą żoną tak ściśle, że stają się jednym ciałem” (Rdz 2, 24). Katechezy ukazują integralną wizję człowieka, małżeństwa i rodziny podkreślając zarówno rzeczywistość grzechu, jak i łaski sakramentu małżeństwa.

Katecheza małżonków i rodziców najczęściej przygotowuje ich do realizacji funkcji założonych różnych wspólnot, którymi są: życie słowem Bożym, liturgią oraz dawanie świadectwa. Wspólnoty zobowiązują swoich członków do regularnego spotkania się ze słowem Bożym. Różne są metody studiowania Biblii, ale one są podstawą dialogu małżeńskiego i rodzinnego. Poprzez katechezę biblijną animatorzy lub liderzy wspólnot wprowadzają członków wspólnot do praktyki odwoływania się do Pisma Świętego w każdym przedsięwzięciu, bowiem to ono posiada najwyższy autorytet i jest nie tylko źródłem wiary, ale i fundamentem niezachwianej pewności. Słowo Boga jest wezwaniem do wiary i źródłem jej rozwoju. Słowo Boże jest również pierwszym etapem budowania jedności małżeńskiej i rodzinnej oraz źródłem uświęcenia.

Poprzez katechezę liturgiczną małżonkowie i rodziny wprowadzani są w należyte rozumienie, przygotowanie i przeżywanie liturgii, gdyż ona jest najlepszym sposobem urzeczywistniania się żywego Kościoła. Katecheza ukazując znaczenie Eucharystii jako sakramentu jedności i ofiarnej miłości akcentuje powiązanie między Mszą świętą, a sakramentem małżeństwa. Małżonkowie są formowani w prawdzie, że otrzymując zadatek przyszłej chwały czerpią moc do miłości ofiarnej i wierności od Chrystusa przychodzącego z darem bezgranicznej, pełnej poświęcenia miłości. W ten sposób rodzi się świadomość, że sakrament małżeństwa staje się znakiem przymierza Chrystusa z Kościołem. Małżonkowie wzrastają wtedy w prawdzie, że przyjmując Chrystusa w Eucharystii, jedność i nierozzerwalna miłość każdego chrześcijańskiego małżeństwa jest wzmocniona przez Niego w sposób niewyczerpany. Katecheza ukazuje również prawdę, że ofiara Chrystusa daje siłę do przebaczenia w sytuacjach konfliktu oraz zdolności przewycięzenia wszystkich kryzysów. Wspólnoty akcentując w swej katechezie różne sakramenty święte prowadzą do prawdy, że każdy sakrament to spotkanie z Bogiem Żywym, który zna trudności i nadzieje małżonków i nie ogranicza

się do rytów liturgicznych, lecz uzdalnia do codziennej bezinteresownej miłości małżonków. Katecheza sakramentalna wprowadza w świadome przeżywanie we wspólnocie roku liturgicznego oraz w modlitwę wspólnotową i osobistą.

Katecheza skierowana do małżonków i rodzin podkreśla również konieczność dawania świadectwa o Chrystusie. Są przygotowywani do ewangelizacji *ad intra et ad extra*. Ukazywany im jest podstawowy warunek jakim jest wierność i uczciwość małżeńska oraz otwartość na płodność. Formowani są we wszystkich obowiązkach rodziców względem katolickiego wychowania dzieci. Katechizowani są w myśl zasady, że ten może zachować i rozwijać swą wiarę, kto dzieli się nią z innym. Zachęcani są do ewangelizacji tych, z którymi przebywają na co dzień w zakładzie pracy, czy też przy różnych innych spotkaniach. W niektórych ruchach członkowie są formowani do akcji ewangelizacyjnych w parafii, a w innych na zewnątrz wspólnot wierzących. Środkami ich działania są: modlitwa, świadectwo życia małżonków i zaangażowanie w życie Kościoła.

4. Katecheza małżonków i rodziców w mediach

Katecheza małżonków i rodziców w mediach jest ciągle wyzwaniem dla Kościoła katolickiego w Polsce. W teorii katechezy odnotować należy świadomość skuteczności oddziaływania tego narzędzia w posłudze Słowa. Docenione są walory atrakcyjnego i łatwego w odbiorze języka oraz możliwości pokonywania barier czasu i przestrzeni. W czasach, gdy dla większości ludzi prawie całość informacji na temat społeczeństwa i środowiska pochodzi z TV, Internetu, radia i prasy te współczesne areopagi są również przestrzenią prowadzenia katechezy. Katechezę obecną w mediach (głównie katolickich) można scharakteryzować jako katechezę systematyczną, okolicznościową i skierowaną do małżonków i rodzin w sytuacjach szczególnych.

Katechezę systematyczną prowadzoną w niektórych mediach katolickich w Polsce (np. Radio Maryja) należy rozumieć jako wychowanie dorosłych, które obejmuje przede wszystkim nauczanie doktryny chrześcijańskiej przekazywane na ogół w sposób systematyczny i całościowy, dla wprowadzenia wierzących w pełnię życia chrześcijańskiego. To nauczanie obejmuje wiele elementów pasterskiej misji Kościoła, które mają z katechezą coś wspólnego, albo ją przygotowują, albo z niej wypływają, chociaż ona nie jest z nimi całkowicie związana. Są

to: pierwsze głoszenie Ewangelii, czyli misyjne przepowiadanie przez kerygmat dla wzbudzenia wiary; działalność apologetyczna, czyli poszukiwanie argumentów skłaniających do uwierzenia; praktyka życia chrześcijańskiego; sprawowanie sakramentów; pełne uczestnictwo we wspólnocie kościelnej i wreszcie świadectwo życia apostołskiego i misyjnego (zob. CT 18). Cenne, ze względu na łączność z Kościołem powszechnym, są transmisje i publikacje katechez środowych i rozważań przed modlitwą Anioł Pański pod przewodnictwem papieża, które są prowadzone systematycznie i zawierają wiele cennych wskazań dla małżonków i rodziców (transmitują i publikują w całości m.in.: Radio Watykańskie, Telewizja Trwam i Radio Maryja, Tygodnik Niedziela, portal internetowy Opoka).

Katechezy okolicznościowe prowadzone są zwłaszcza na tematy, które są przedmiotem medialnej dyskusji: chrześcijańskie spojrzenie na *in vitro*, brak polityki prorodzinnej, naprotechnologia a leczenie niepłodności, koncepcja rodziny katolickiej, jako związku mężczyzny i kobiety czy inne tematy. Katechezy takie są również prowadzone ze względu na wypadające wspomnienia liturgiczne (św. Józefa, św. Rodziny, św. Joanny Beretta Molla) czy transmisje z sanktuariów bądź specjalnych wydarzeń związanych z życiem chrześcijańskim małżeństw i rodzin (np. Światowe Spotkania Rodzin). Inną formą katechez okolicznościowych jest bardzo cenna możliwość bezpośredniego kontaktu z prowadzącym (przez telefon, mail, czy list) w celu dopytania bądź postawienia konkretnego problemu małżeńskiego bądź rodzinnego.

Katechezy w mediach skierowane są również do małżonków i rodzin w sytuacjach szczególnych. Są to głoszone katechezy do: małżeństw bezdzietnych, mieszanych, rodzin z dziećmi niepełnosprawnymi, rodzin dotkniętych bezrobociem, rodzin z osobami uzależnionymi, samotnych matek, osób w podeszłym wieku itd. Troska o ludzi w sytuacjach szczególnych należy od najdawniejszych czasów do tradycji chrześcijańskiej. Przejawia się przede wszystkim w katechezie o godności tych osób oraz ich roli w życiu Kościoła i społeczeństwa. W posoborowym nauczaniu Kościoła obecna jest świadomość, że współczesny świat propaguje człowieka doskonałego, zdrowego i produktywnego, przez co problematyka osób chorych, niepełnosprawnych, uzależnionych, bezrobotnych pozostaje często na marginesie zainteresowania współczesnych mediów. Kościół wierny swojemu Założycielowi poszukuje wciąż

nowych dróg, aby każdy człowiek mógł odkryć swoje powołanie w świecie. Nauczanie i działalność Kościoła wyrażają troskę o to, aby rzeczywiście każda istota ludzka otrzymała od niego i społeczeństwa wsparcie konieczne do własnego rozwoju¹².

Katechezy w mediach odzwierciedlają również troskę Kościoła o rodziny w sytuacjach nieprawidłowych: rodziny rozbite, osoby żyjące w małżeństwach niesakramentalnych oraz osoby żyjące w wolnych związkach. Te osoby zachęcane są do udziału w pewnych praktykach religijnych, w chrześcijańskim wychowaniu potomstwa, w zaangażowaniu na rzecz parafii, ale przede wszystkim do przyjęcia nauki na temat małżeństwa zgodnej z zamysłem Bożym.

***

Trudności obiektywne występujące wokół katechezy małżeństwa i rodziny pochodzą ze specyficznej sytuacji Kościoła katolickiego w Polsce oraz uwarunkowań, w jakich żyją polskie rodziny. Z pewnością konieczne są całościowe badania nad katechezą małżonków i rodziców, jak również potrzebna jest ściśle współpraca z młodym działem teologii pastoralnej jakim jest *Duszpasterstwo rodzin*. Przed katechetyką stoi zadanie uwzględnienia analiz socjologiczno-pastoralnych prowadzonych w ramach tego kierunku (zwłaszcza prac doktorskich i habilitacyjnych) oraz kontynuacja specyficznych badań katechetycznych, które uwzględnią katechezę małżeństw i rodzin jako przedmiot rozważań teologicznych i wysiłków katechetycznych oraz podmiot realizacji katechezy.

Potrzebne jest również racjonalne podejście do katechezy, które będzie jednocześnie wyznaniem wiary zgodne ze słowami Benedykta XVI: „Nie możemy zgodzić się na to, aby sól utraciła smak, a światło było umieszczone pod korcem (por. Mt 5, 13-16). Także współczesny człowiek może na nowo odczuć potrzebę, by – jak Samarytanka – pójść do studni i słuchać Jezusa, który zachęca do wiary w Niego i czerpania z Jego źródła, tryskającego wodą żywą (por. J 4, 14). Musimy na nowo z chęcią karmić się Słowem Bożym, wiernie przekazywanym przez Kościół, i Chlebem życia, danymi jako wsparcie tym, którzy są Jego uczniami (por. J 6, 51). Nauczanie Jezusa w rzeczywistości nadal rozbrzmiewa w naszych dniach

---

¹² A. Kiciński, *Katecheza osób z niepełnosprawnością intelektualną w Polsce po Soborze Watykańskim II*, Lublin 2011, s. 62-95.

z tą samą mocą: 'Zabiegajcie nie o ten pokarm, który niszczeje, ale o ten, który trwa na życie wieczne' (J 6, 27). My również, jak ci, którzy Go słuchali, zadajemy to samo pytanie: 'Cóż mamy czynić, abyśmy wykonywali dzieła Boga?' (J 6, 28). Znamy odpowiedź Jezusa: 'Na tym polega dzieło Boga, abyście wierzyli w Tego, którego On posłał' (J 6, 29). Wiara w Jezusa Chrystusa jest więc drogą do osiągnięcia zbawienia w sposób ostateczny" (PF 3).

Katecheza małżonków i rodziców dąży do osiągnięcia przez nich podstawowego stopnia rozumienia wiary Kościoła, dostatecznie spójnej i umotywowanej. Takiej, która odwołuje się do Magisterium Kościoła oraz konkretnych doświadczeń życia wspólnot kościelnych. Chodzi o nabycie odpowiedniej znajomości dziedzictwa teologicznego i kulturowego, poprzez które przekazuje się dzisiaj wiarę. Treści katechezy małżonków i rodziców muszą posiadać określony zakres i głębię oraz odpowiednio wyraźną formę dydaktyczną, aby mogły być skuteczne do sytuacji małżeństw i rodzin żyjących w Polsce. Szczególnie wskazane są konkretne przygotowanie małżonków i rodziców do czytania, rozumienia i wykorzystywania Pisma Świętego, jak również do liturgii oraz modlitwy w jej podstawowych formach ekspresji.

Wybrana bibliografia:

- Alberich E., *Adulti e catachesi*, Leumann (Torino): Elle Di Ci 2004.
- Alberich E., Binz A., *Forme e modelli di catechesi con gli adulti*, Leumann (Torino): Elle Di Ci 1995.
- Benedykt XVI, *List apostolski w formie Motu proprio Porta fidei ogłaszający Rok Wiary*, Pallottinum 2012, s. 3-23.
- Biesinger A., *Kinder brauchen mehr als alles. Eine Elternschule*, Ostfildern: Schwaabenverlag AG 2003.
- Blasberg-Kuhnke M., *Was glauben die Alten? Religionspädagogik und Erwachsenenbildung in einer älternden Gesellschaft*, "Herder Korrespondenz" 59 (2005) nr 11, s. 567-571.
- Kiciński A., *Czy chcecie z miłością przyjąć i po katolicku wychować potomstwo, którym was Bóg obdarzy? Rodzina chrześcijańska i szkoła katolicka*, w: R. Buchta, S. Dziekoński (red.), *Wychowanie w wierze w kontekście przemian współczesności*, Katowice 2011, s. 182-189.

- Kiciński A., *Katecheza o rodzinie w Polsce po Soborze Watykańskim II*, w: J. Zimny (red.), *Współczesne zagrożenia rodziny*, Sandomierz 2006, s. 74-88.
- Osewska E., Stala J. (red.), *Drogi katechezy rodzinnej*, Poznań 2002.
- Osewska E., Stala J. (red.), *Rodzina bezcenny dar i zadanie*, Radom 2006.
- Osewska E., Stala J. (red.), *W kierunku katechezy rodzinnej*, Kielce 2003.
- Ribas L.F., *Desafios da Catequese com Adultos. Reflexões teológicas sobre formação de catequistas para adultos*, "Revista de Catequese" 29 (2006) nr 114, s. 14-27.
- Skiba P., *Katecheza ewangelizacyjna w nowych ruchach i wspólnotach kościelnych. Studium katechetyczne wybranych ruchów i wspólnot kościelnych*, Lublin 2006.
- Stala J., *W kierunku integralnej edukacji religijnej w rodzinie. Próba refleksji nad nauczaniem Jana Pawła II w kontekście polskich uwarunkowań*, Tarnów 2010.
- Vidal M., *Para orientar la Familia postmoderna*, Esstella 2001.

Summary

Marriage and the family do not have a good press, or in literature, or in the media. Politicians are considering how to legalize informal relationships, and take Holy Communion, those who publicly declare their views against the teaching of the Church. Church by reading the signs of the times made the effort of various forms of catechesis, spouses and parents. Themes development of catechesis spouses and parents should be seen in the changes of Vatican II appreciation of the faithful and a clear option ministry that „the future of humanity passes through the family” (FC 86). Themes are also linked to changes in socio-cultural life of spouses and family, and the many threats to the development of faith as secularism and de-Christianization of family life, postmodernism, and the privatization of faith. Catechesis spouses and parents as a fundamental part of adult catechesis always accompanied by an adult in the discovery of God’s plan of marriage and the family, and shows the ability of the basic tasks of the Christian family. In Poland, spouses and parents catechesis develops primarily in three areas: in the parish, in new religious movements and associations, and the media.